

โรงเรียนต้นแบบนอกกะลากับการปฏิรูปการศึกษา

โดย ศ.นพ.วิจารณ์ พานิช

ประธานมูลนิธิสยามกัมมาจล

กราบเรียนท่านผู้นำทางการเปลี่ยนแปลงการศึกษาทุกท่าน ผมมีความยินดีแล้วที่รู้สึกได้รับเกียรติอย่างยิ่งที่ได้รับเชิญมาพูดคุยกันในการประชุมคณะผู้นำเครือข่ายการเปลี่ยนแปลงที่ ผอ.วิเชียร ไชยบัง ชักชวนมา วันนี้สิ่งที่เป็นความสำคัญอย่างยิ่งที่พวกเรากำลังทำในสายตาของผม ที่จริงผมเคยพูดตอนเป็นคณะกรรมการตอนที่รัฐบาลชุดนี้ขึ้นมาใหม่ๆ ที่มีพลเรือเอกณรงค์ พิพัฒนาศัย เป็นประธาน และเชิญผมไปเป็นกรรมการ ผมพูดว่าถ้าการศึกษายังเป็นอยู่อย่างในปัจจุบัน มันเป็นการทำลายชาติบ้านเมือง ซึ่งผมคิดว่าคงไม่ถึงขนาดนั้น แต่ผมรู้สึกโดยสัญชาตญาณว่าถ้าเราพัฒนาเด็กของเรา คือนักเรียนของเราด้วยวิธีเดิมๆ แบบที่เป็นอยู่โดยทั่วไป ไม่เหมือนกับที่พวกเราทำ เด็กจะอ่อนแอ แล้วเขาก็จะโตเป็นผู้ใหญ่ที่อ่อนแอ แล้วบ้านเมืองเราก็จะอ่อนแอ ชาติบ้านเมืองเราก็จะอยู่ไม่รอด ขณะนี้รอบด้าน ยกเว้นทางใต้ สังคมเขาดีสู้เราไม่ได้

แต่ถ้าถ้าสภาพการศึกษาทั้งของเราและประเทศรอบด้านยังเป็นอยู่ในแนวปัจจุบันนี้ ผมเชื่อว่าไม่ถึง 20 ปี เราจะอ่อนแอกว่าชาติโดยรอบ นี่เป็นความรู้สึกของผม ซึ่งผมไม่กังวล เพราะเมื่อถึงตอนนั้นผมคงไม่อยู่แล้ว ถูกผิดก็ไม่สำคัญ แต่สำคัญที่ว่าบ้านเมืองเรายู่กันได้อย่างไร ลูกหลานเราอยู่กันอย่างไร นี่คือสิ่งที่ทำให้พวกผมหันมาสนใจการศึกษาโดยที่ไม่มีพื้นที่ ก็ได้แต่อ่านหนังสือแล้วก็มีโอกาสมาคุย มาสอบถาม มาสังเกต ที่กราบเรียนว่าภาคการศึกษาเป็นอยู่อย่างในอดีต แล้วก็มาเป็นจนถึงปัจจุบัน เด็กอ่อนแออย่างไร คิดว่าที่จริงไม่ต้องพูดก็เห็นกันอยู่ว่าเด็กไปในทางเสื่อมในสัดส่วนที่มากกว่าสมัยที่เราเป็นเด็ก เราเห็นว่าคนที่มักง่าย แสวงประโยชน์ส่วนตน พุดง่าย ๆ คือคอร์รัปชัน มันรุนแรงขึ้น ผมคิดว่านั่นคือความอ่อนแอของบ้านเมือง ส่อถึงความอ่อนแอของชุมชน ซึ่งนั่นคือการเรียนรู้ในสายตาผม สายตาคนแก่

การเรียนรู้ไม่ได้อยู่เฉพาะคิดเลขเป็น การเรียนรู้ที่หยุดยั้งคือการเรียนรู้ที่จะทำให้กำกับตัวเองได้ กำกับความโลภของตัวเองได้ กำกับกิเลส พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้ เหล่านี้คือการเรียนขั้นสูงสุด ซึ่งโรงเรียนของท่านทั้งหลายก็เป็นที่ยอมรับว่าได้ฝึกนิสัยเด็ก ครูเองก็ได้เรียน คิดว่านั่นคือการศึกษาที่แท้จริง เพราะฉะนั้นผมมีความยินดีอย่างยิ่งที่ได้มาเป็นส่วนเล็กๆ ของการประชุมในวันนี้ แต่ว่าจริงๆ แล้วมันจะเป็นการรวมกลุ่มกันในระยะยาว วันนี้ ผอ.วิเชียรบอกมา ให้กำลังใจหรือว่ามาจุดไฟกันหน่อย ผมก็คิดว่าคงไม่จำเป็น เพราะท่านที่มาเป็นคนมีไฟทั้งนั้น เรื่องเรากำลังจะคุยกันเป็นเรื่องระยะยาว ถ้าพูดให้แรงคือ เป็นการ “กอบกู้

บ้านเมือง” อากาศปัจจุบันนี้คืออากาศอยุธยา ลม คนไทยตีกันเอง ถึงไม่ตีกันเองก็อ่อนแอ จริงๆ แล้วสิ่งที่เราเรียกว่า เชื้อโรคส่วนใหญ่คือเพื่อนเรา จุลินทรีย์ที่เราเรียกว่าเชื้อโรค 90 เปอร์เซ็นต์เป็นของมีคุณ หมายความว่าถ้าไม่มีสิ่ง เหล่านี้ร่างกายเราอยู่ไม่ได้ เซลล์ในตัวของเรานับล้านเซลล์มี 100 กว่าจุลินทรีย์ที่อยู่ในร่างกาย เป็น 10 เท่า เพราะ เขามีอยู่ เราจึงเป็นอย่างนี้ ร่างกายเราจึงสุขภาพดี แต่เมื่อใดก็ตามที่เราอ่อนแอ พวกนั้นลุกขึ้นมาทำให้เราตาย แต่ เชื้อโรคแท้ๆ ก็มีอยู่ เช่น มาลาเรีย เป็นต้น

วันนี้ผมจะพูดเรื่องโรงเรียนต้นแบบนอกกะลา และการปฏิรูปการศึกษา หมายความว่าการศึกษาในบ้านเราที่เป็นอยู่อย่างนี้ ไม่ควรจะเป็นแบบนี้อยู่ยาวนาน ไม่เช่นนั้น เด็กไทยจะอ่อนแอ นี่คือนสิ่งที่ผมจะให้ความเห็นว่าเครื่องมือ 3 ตัวนี้ที่ทางโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนาและท่านทั้งหลายใช้ คือ PBL PLC และจิตตะศึกษา 3 ตัวนี้เป็นหัวใจและวิธีการ เพราะเป็นตัวโครงสร้างวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ ผมคิดว่าถูกต้องที่สุด

INN : ยุทธศาสตร์การพัฒนาแห่งศตวรรษที่ ๒๑

- Individual
- Node
- Network

- แนวราบ ไม่มีลำดับชั้น (heirarchy)
- เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ
- ร่วมมือ

Ken Robinson
CREATIVE SCHOOLS
ปฏิวัติการศึกษาประชารัฐ

ที่นี้วิธีการที่ท่านทั้งหลายใช้ทำกันเป็นเครือข่ายและก็มีโรงเรียนที่ทำตัวเป็น Node เล็กๆ แล้วก็โยงเข้าหากัน เรียกว่า INN ผมคิดว่าน่าจะเป็นวิธีการที่พัฒนาหรือปฏิรูปการศึกษาของบ้านเมืองนี้ได้ดีที่สุด ความเห็นอันนี้ตรงกับข้อความใจความใหญ่ทั้งหมดในหนังสือ Creative School ทาง สสค. กำลังแปลเกือบเสร็จแล้ว เขาก็ให้ผม

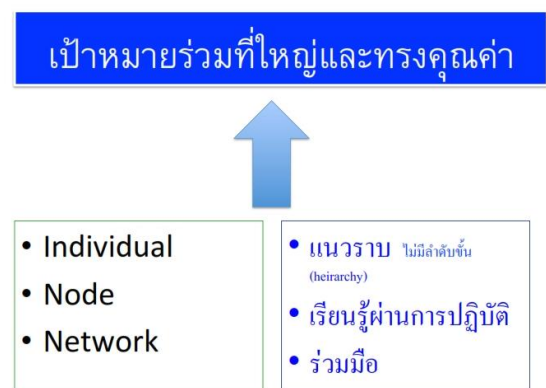
เขียนเชียร์ส่งต้นฉบับแปลมาให้แต่ว่าเว้นชื่อไว้ ผมก็คิดว่าชื่อยาก Creative School ภาษาอังกฤษก็คือโรงเรียนสร้างสรรค์ ผมก็เขียนให้เขาไปเรื่อยๆ แล้วรู้สึกของขึ้น จึงเกิดเป็นชื่อ “ปฏิวัติการศึกษาประชารัฐ” ซึ่งเขาบอกว่าชื่อนี้เล็กซึ่งมาก เพราะตรงกับใจความในหนังสือเล่มนี้ คนเขียนหนังสือเล่มนี้ชื่อ Sir Ken Robinson เป็นชาวอังกฤษที่มาอาศัยอยู่ในอเมริกา และเป็นนักการศึกษาที่เก่งมาก นำชื่อนี้ไปค้นใน Youtube แล้วดู Ted Talk ของท่าน ซึ่งมีคนดูเป็นสิบล้าน ท่านบอกว่า จากงานวิจัยการค้นคว้าของท่าน ประเทศ รัฐต่างๆ ที่ล้มเหลวทางด้านคุณภาพการศึกษา มักจะเข้าใจผิดว่าเมื่อตนสั่งการ กำหนดมาตรฐานการศึกษา แล้วส่งไปให้ปฏิบัติจะได้คุณภาพการศึกษาดีขึ้น แล้วคิดว่ามันจะดีขึ้น คำตอบคือไม่ดีขึ้น

มีตัวอย่างของความสำเร็จที่เห็นได้เป็นรูปธรรม ที่เขายกตัวอย่างคือ โรงเรียนในอเมริกาที่นักเรียนฆ่ากันตาย นักเรียนไม่กล้ามาโรงเรียน เพราะไม่ปลอดภัย เด็กมาโรงเรียนเฉลี่ย 50 เปอร์เซ็นต์ของเด็กทั้งหมด ครูใหญ่มาอยู่แค่ปีเดียวแล้วไป เวลาผ่านไปหลายปีจนได้ชื่อว่าเป็นโรงเรียนที่เลวร้าย พ่อแม่ที่ให้อุปการะเรียนที่นั่นคือไม่มีเงิน ไม่มีทางจะ ให้ไปเรียนที่อื่น กระทั่งวันหนึ่งมีครูใหญ่คนหนึ่งเป็นผู้หญิง แล้วครูใหญ่นี้อยู่ 8-10 ปี เขาเล่าว่า ปีแรกครูใหญ่มา แต่ยุ่งอยู่กับเรื่องตัดสินคดีนักเรียนเพียงเรื่องเดียว แล้วสั่งให้ไล่นักเรียนกลับบ้านในวันนั้น กระทั่ง 1 ปีผ่านไป ครูใหญ่ คิดว่าชีวิตอยู่อย่างนี้ต่อไปไม่ได้แน่ ต้องหาวิธีแก้ไข ในที่สุดโรงเรียนนี้กลายเป็นโรงเรียนที่ดีที่สุด ได้รับรางวัลมากมาย เป็นตัวอย่างให้เห็นว่า **ไม่มีใครสั่ง ไม่มีสูตรสำเร็จที่ไหน โรงเรียนนี้ทำขึ้นเอง**

วิธีที่ครูใหญ่ผู้หญิงคนนี้ทำก็คือ การดูแลเด็กเป็นรายคน เขาบอกว่าขั้นแรกคือทำให้โรงเรียน ปลอดภัย ขั้นที่ 2 คือให้เด็กได้เรียนในสิ่งที่ชอบ ซึ่งจะทำให้เด็กค่อยๆ ฟื้นความสุขในการมาโรงเรียน ใน ที่สุดคะแนนรายวิชาก็จะค่อยๆ ขึ้นมา เพราะเขาอยากเรียนแล้ว นี่แค่ตัวอย่างเดียว ยังมีตัวอย่างอีกเยอะมาก แต่ไม่เหมือนกัน เพราะแต่ละโรงเรียนและแต่ละพื้นที่ไม่เหมือนกัน ความริเริ่มสร้างสรรค์มาจากในระดับปฏิบัติ ต้อง ส่งเสริมในระดับปฏิบัติ ในบางกรณีความริเริ่มสร้างสรรค์มาจากคนบ้ารถแข่งแล้วไปชวนเด็กมาซ่อมรถ แล้วไปแข่ง กัน พูดง่ายๆ ว่าให้ใช้ความชอบ ความรัก ความใฝ่ฝันของเยาวชนเป็นตัวผลักดันในการเรียน

ผมต้องการเรียนว่าการที่จะปฏิวัติการศึกษานั้น หัวใจคือต้องทำอย่างจริงจัง และเราต้องการผู้มีอำนาจมา ช่วยกัน และเราโชคดีที่ สฟฐ. เข้ามาช่วยกัน ผมใช้คำว่า “**ประชารัฐ**” เพราะประชากับรัฐต้องมาช่วยกัน ไม่ใช่รอแต่ ให้รัฐสั่ง ไม่มีทางเวิร์ค การที่รัฐสั่งอย่างเดียวนั้นถูกพิสูจน์มา 20-30 ปีแล้วว่าไม่ใช่วิธีการที่เหมาะสม

ประเด็นของการใช้ INN นี้ ผมคิดว่ามีคุณสมบัติที่ สำคัญอยู่ 3 ตัว ซึ่งเป็นของง่ายๆ คือ 1.ความเป็นแนวราบ เพราะฉะนั้นความสัมพันธ์และการสื่อสารกัน เป็นการร่วม การเรียนรู้ ปรึกษาหารือ ซักถามซึ่งกันและกัน ไม่ใช่ กำหนดตายตัวแล้วสั่งการลงมา ไม่เป็น Hirarchy 2.การ เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ นี่คือ “หัวใจ” การเรียนรู้ผ่านการ ปฏิบัตินั้นลึกซึ้งกว่าการเรียนรู้ผ่านครู อาจารย์ ใครก็ แล้วแต่มาบอกเล่า และผ่านหนังสือ พูดอย่างนี้ไม่ได้แปลว่าคนที่เข้าใจอะไรลึกๆ หรือหนังสือดีๆ ไม่สำคัญ สำคัญ อย่างยิ่ง แต่อย่าคิดว่าสำคัญกว่าการปฏิบัติ 3.เรียนรู้อยู่บนฐานของความร่วมมือ Collaborative Learning ทั้งหมดนี้คือหัวใจของ INN ความร่วมมือกันต้องนำไปใช้ในชั้นเรียนเลย ให้เด็กร่วมมือกัน เด็กร่วมมือกับ

ครู เพื่อนครูร่วมมือด้วยกันก็คือ PLC ซึ่ง INN อาจดูยุ่งๆ ไม่มีกฎเกณฑ์กติกาที่ชัดเจน แต่มีเป้าหมายร่วมกัน เป็นตัวยึดโยง ซึ่งตัวนี้คือ “คุณภาพของเยาวชน”

ผมขอเสนอเป้าหมายที่ยิ่งใหญ่เพิ่มขึ้นคือ “การปฏิรูปการศึกษา” ของบ้านเมืองเรา สิ่งที่เราทำจะไม่เกิดผลเฉพาะที่ตัวนักเรียนเท่านั้น เกิดผลที่ครู เกิดผลที่ผู้ปกครอง จะต้องนำการปฏิบัติมาตีความ ทำความเข้าใจผลที่เกิดขึ้นให้ได้ ตกลง INN และหลักการ 3 อย่างให้ง่าย และขับเคลื่อนโดยเป้าหมายใหญ่ แต่ท่านทั้งหลายสามารถกำหนดเองได้ว่าเป้าหมายใหญ่ที่ทรงคุณค่าของท่านคืออะไร ตัว INN ของท่านต้องมีส่วนในการขับเคลื่อนระบบ นั้นหมายความว่าสิ่งที่ท่านกำลังร่วมกันทำอยู่เป็นส่วนเล็กๆ เท่านั้น เมื่อเทียบกับระบบการศึกษาใหญ่ แต่อย่างไรก็ตามเราต้องมีวิธีการสื่อสารเพื่อเปลี่ยนระบบใหญ่ให้ได้ องค์ประกอบหลายอย่างในระบบใหญ่ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ต้องเปลี่ยน เราอาจไม่มีอำนาจในการสั่งนโยบาย แต่เราต้องสื่อสารในฐานะพลเมืองคนหนึ่ง ที่ผมต้องมายุ่งกับเรื่องเหล่านี้ ก็บอกตัวเองว่าในฐานะพลเมืองคนหนึ่ง เราต้องทำประโยชน์ให้แก่บ้านเมือง

การสื่อสารเพื่อไปเปลี่ยนแปลงระบบนั้น มีทฤษฎีซึ่งมี

ชื่อเสียงทั่วโลก นำเสนอโดยคนไทย คือ “ทฤษฎีสามเหลี่ยม

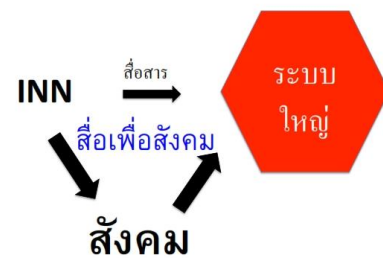
เขี่ยอนุภูเขา” เพราะภูเขาคือสิ่งที่ใหญ่และยาก ที่นี้เราต้องการ

เขี่ยอนุ วิธีการคือใช้ทฤษฎีสามเหลี่ยมนี้ ของศ.นพ.ประเวศ วะสี ที่องค์การอนามัยโลกได้นำไปใช้ เมื่อปลายเดือนมกราคมที่ผ่านมา เราประชุมกันในรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิดล มีหลายหน่วยงานเข้าร่วม แล้วเราก็คุยกันเรื่องยากๆ แล้วมีฝรั่งคนหนึ่งลุกขึ้นยืนบอกว่า

ต้องใช้ทฤษฎีสามเหลี่ยมเขี่ยอนุภูเขาในการแก้ไข คือ เราต้องใช้ความรู้เป็นตัวตั้ง เป็นตัวขับเคลื่อนการ

เปลี่ยนแปลง เพื่อนำไปสื่อสารต่อระบบใหญ่ และยังไม่พอ ต้องไปสื่อสารกับสังคม แล้วก็ให้สังคมไป

สื่อสารกับผู้กำหนดนโยบาย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักการเมือง ออกกฎหมายให้สอดคล้องกับระบบที่ควรจะเป็น เพราะฉะนั้นข้อเสนอคือว่าต้องมีการสื่อสารสังคม

ที่นี้ผมตีความว่า INN ของท่านก็คือเพื่อสร้างพลเมือง

INN เพื่อสร้างพลเมืองไทยแห่งศตวรรษที่ ๒๑

- พัฒนามนุษย์ที่สมบูรณ์
- ผลลัพธ์การเรียนรู้
- วิธีการเรียนรู้ของนักเรียน การเรียนรู้กับสัมมาชีพ
- วิธีทำหน้าที่ครู ชีวิตครู
- บทบาทของผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน
- สื่อเพื่อการศึกษา
- โรงเรียนกับการพัฒนาชุมชน หุ้นส่วน SP – Public, Private, Professional,

People Partnership

ไทยให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 ถ้าการศึกษาสร้างพลเมือง

ไทยเหมือนอย่างที่ผมเด็กบ้านนอกคนหนึ่งได้รับการสร้างมา

เรียนจากโรงเรียนวัดไปสู่วิทยาลัยประจำจังหวัด และเข้ามาเรียน

อยู่กรุงเทพฯ เด็กสมัยนี้ที่มีศักยภาพเท่าผมจะไม่มีวันได้ดีเท่าผม

เพราะโลกมันเปลี่ยน หมายความว่าการศึกษาสร้างพลเมืองไทยใน

ศตวรรษที่ 21 นั้นไม่เหมือนกับสมัยเมื่อ 60-70 ปีที่แล้ว สิ่ง

INN เพื่อสร้างสังคมไทยแห่งศตวรรษที่ ๒๑

- คนไทยมีทัศนคติต่อการศึกษาของลูกหลาน โรงเรียนระบบการศึกษา อย่างถูกต้อง
- ระบบการบริหารการศึกษา
- ระบบครู
- ระบบการผลิตครู
- ฯลฯ

ที่น่าเสียดายคือ การศึกษาไทยระบบใหญ่ยังใช้แบบเดิม เราต้องการผลผลิตที่มีชีวิตอยู่ในสังคมชีพ ร้ายยิ่งกว่านั้น ท่านสอนนักเรียนไปในที่สุดแล้วเมื่อเด็กจบมหาวิทยาลัยและออกไปทำมาหากิน อีก 20 ปีหลังจากเด็กคนนั้นออกไปทำงานชีวิตการทำงานและการดำรงชีวิตประจำวันของเขาเป็นอย่างไรไม่มีใครรู้ รู้แค่ว่าจะเปลี่ยนอย่างไรก็ไม่ออก อย่างพวกเราเมื่อ 20 ปีที่แล้ว เรานึกใหม่ว่าวันนี้จะ

มานั่งประชุมอย่างนี้ สมัยผมเป็นอาจารย์ใหม่ๆ เราใช้แผ่นใส ไม่เคยคิดเลยว่าเดี๋ยวนี้จะมีพาวเวอร์พอยต์ ดังนั้นจะใช้

INN เพื่อสร้างระบบใหม่จริงๆ แล้วท่านมีส่วนร่วมสร้างสังคมไทยแห่งศตวรรษที่ 21

ผมจะให้พาวเวอร์พอยต์ไว้ สามารถนำไปใช้ได้ แต่ช่วยบอกแหล่งที่มา เพราะผมไปเจองานตัวเองในยูทูป ที่มีคนนำไปใช้โดยไม่ได้บอกแหล่งที่มา มองในแง่ดีคืองานได้รับการเผยแพร่ออกไป แต่มองในแง่จริยธรรมก็ไม่ใช่ว่าสิ่งที่ถูกต้อง นี่เป็นเรื่องของความซื่อสัตย์ ซึ่งการปลูกฝังนิสัยซื่อสัตย์เป็นการเคารพและให้เกียรติคนอื่น แล้วถ้าเราเป็นนิสัยอย่างนี้จะคิดอะไรต่อไปได้อีกมาก แต่ถ้าเมื่อไรที่เราขโมยเขา เราคิดต่อไม่ออก จริงๆ แล้วสิ่งที่เป็นคุณธรรมเรามาใช้ยึดถือยอมเป็นคุณกับตัวเราเอง

INN ของท่านทั้งหลายจะไปโยงกับระบบต่างๆ เยอะมาก ไม่ใช่แค่เรื่องการศึกษา ถ้าท่านทำงานราชการเกี่ยวข้องกับคณะศึกษาศาสตร์ มนุษยศาสตร์ทั้งหลาย เราต้องการการเปลี่ยนแปลงอย่างยิ่งในระบบการพัฒนาคู ที่เรามาประชุมกันวันนี้เป็นหัวใจหนึ่งของกระบวนการพัฒนาคูด้วย การพัฒนาคูในสายตาของผมคือ การที่ครูเรียนจากห้องเรียน ที่ผิดคือใช้เงินในการพัฒนาคูเพียงอย่างเดียว จัดแค่การอบรม ไม่ใช่ว่าการอบรมไม่ดี แต่การอบรมจะดีต่อเมื่อตรงกับความต้องการที่แท้จริง และการอบรมไม่ใช่ภาพใหญ่ของการพัฒนาคู เพราะภาพใหญ่จริงๆ นั้นอยู่ที่ห้องเรียนซึ่งเป็นที่เรียนของเด็กและของครู สิ่งทีล้าปลายมาศพัฒนาทำอยู่นั้นถูกต้องแล้ว ห้องเรียนเป็นที่พัฒนาคูไปพร้อมเด็ก

วิชาการจากการปฏิบัติ

“หัวใจ” ที่พวกเรากำลังทำกันอยู่คือการเรียนรู้หลายมิติ

ของคนหลายกลุ่ม แต่ต้องไปสู่การปฏิรูปการศึกษาในภาพรวมให้ได้ ผมตีความว่า INN ของท่านเป็นวงวิชาการว่าด้วยการเรียนรู้บวกกับการขับเคลื่อนเพื่อเปลี่ยนแปลงการศึกษา การขับเคลื่อนเช่นนั้นเป็นแนวทางของการใช้พลังวิชาการจากการปฏิบัติ แล้วนำมาใช้ให้เกิดพลัง 2 ทาง คือทางจัดการ

ความรู้ และทางการวิจัย ทางด้านการจัดการความรู้ นั้น ครูต้องสังเกตห้องเรียนเอามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน มา AAR กันเพื่อยกระดับความรู้ความเข้าใจที่เรียกว่า KM (Knowledge Manager) ผลคือครูดีขึ้น นักเรียนก็ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ผมมีความเห็นว่าเฉพาะ KM ยังไม่พอต้องมีส่วนวิจัยเข้ามาเสริมด้วยเพื่อเป็นหลักฐานยืนยันในสิ่งที่ทำ ตัวยืนยันนี้จะเป็นพลังที่นำไปสู่การปรับระบบ นอกเหนือจากวิชาการ

INN นี้ที่มี PBL PLC และจิตตะศึกษา เป็นเครื่องมือใหญ่ ก็สังเกตว่าการเรียนจะเรียนวิชาเปลี่ยนนิสัย โดยเรียนแบบบูรณาการ ทางด้านนิสัยผมจะขอเน้นที่ Composure คือ กำกับตัวเองได้ เป็นคนดี นิ่มนวล อุดทน และ Criticism จะไม่ใช่เป็นคนดีนัก มีการวิพากษ์วิจารณ์ระบบ เรื่องพวกนี้ที่จริงแล้วสอนไม่ได้ แต่ว่ากล่อมเกลตาและขัดเกลตา ค่อยๆ ปลูกฝังได้ผ่านกระบวนการ สภาพแวดล้อม จุดที่สำคัญอันหนึ่งในเรื่อง Composure คือ การบังคับใจตัวเองได้ ซึ่งจะโยงกับ Executive Function

การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 วิถีคิดเรื่องภาวะผู้นำไม่เหมือนที่ผ่านมา เพราะผู้นำคือทุกคน ทุกคนต้องมีมิติภาวะผู้นำ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ส่วนที่สำคัญที่สุดคือการเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ เปลี่ยนจิตใจที่ยิ่งใหญ่ที่สุดจากที่เต็มไปด้วยกิเลสตัณหาตัวตน ตัวกูของกู ไปเป็นการทำเพื่อผู้อื่น ทำเพื่อส่วนรวม นี่คือ Leader Child ดังนั้นคนที่ เป็น Change Agent ต้องทำเรื่องภายใน ซึ่งใครจะทำได้ต้องผ่านการฝึกและการ Facilitate แล้วก็ไม่ใช่เฉพาะในโรงเรียน ต้องมองเรื่องราวของชีวิตด้วย นี่ก็เป็นมิติของการศึกษาที่คิดว่าสำคัญ

หนังสือเลี้ยงใจรุ่งเขาบอกว่า เขาศึกษามาเขียนจาก 3 ทาง 1.จากตัวเองที่เด็กๆ เคยเจอ เบื่อเรียน เรียนมหาวิทยาลัยเพียง 1-2 ปีก็เลิกเรียนแล้ว 2.มาจากผลงานวิจัย 3.มาจากการไปสัมภาษณ์ผู้คนจำนวนมาก แล้วมาไตร่ตรองและเรียบเรียงเพื่อเขียนหนังสือเล่มนี้ แล้วเขาบอกว่า คุณสมบัติเหล่านี้มีความสำคัญต่อความสำเร็จในชีวิตมากกว่าผลสำเร็จทางด้านวิชาการ การศึกษาด้านในหรือจิตตะศึกษาสำคัญกว่าวิชาศึกษา และ

ลักษณะนิสัย - Executive Function (EF)

Characters
 ความมุมานะ (เจตนา - Growth Mindset) ความใฝ่รู้
 อดทนรอเพื่อสิ่งที่ดีกว่า การควบคุมตนเอง มีวินัย
 ในตนเอง สำนึกคิดชอบชั่วดี ความรับผิดชอบ
 ความมั่นคงทางอารมณ์ ความมั่นใจในตนเอง (self-esteem)
 ความซื่อสัตย์ ความกระตือรือร้น
 เห็นอกเห็นใจผู้อื่น (empathy)
Non-cognitive Development
 ไม่สามารถฝึกได้ด้วยการสอนแบบถ่ายทอด
 ความรู้ (Passive Learning)

เป้าหมายของการเรียนรู้

พัฒนาการทางด้าน Executive Function ไม่สามารถ
 เกิดขึ้นได้ โดยการสอนวิชาแบบถ่ายทอดความรู้ จะเห็น
 ว่าที่นี้สอนวิชาแบบ PBL ซึ่งลงมือปฏิบัติ วิชาที่สำคัญแต่
 ต้องเรียนแบบบูรณาการ

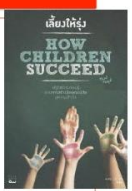
เป้าหมายการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 20 และศตวรรษที่
 21 ไม่เหมือนกัน ตัวผู้เรียนก็ต่างกัน เด็กสมัยนี้ไม่มีทางที่จะ
 เหมือนสมัยเราเป็นเด็ก แล้วถ้าเราเป็นครูที่ไม่ดีคือเอา
 ตัวเองเป็นฐาน ทั้งที่ต่างกับเด็กสมัยนี้ตั้งหลายปี แล้วไปตำ
 ว่าเด็กสมัยนี้ไม่ดี และนั่งฝันว่าจะสอนเหมือนเด็กสมัย
 ตัวเองที่เป็นคนดี อย่างนี้แล้วเด็กสมัยนี้จะได้ประโยชน์ได้
 อย่างไร เราต้องจัดชั้นเรียนทั้งหลายให้เหมาะกับเด็กสมัยนี้
 และเพื่อให้ได้คุณสมบัติตามที่ควรจะเป็นในศตวรรษที่ 21
 คือถ้าเราไม่ระวัง ในขั้นตอนของการเติบโต ทั้งการเลี้ยงดู
 ของพ่อแม่และการเข้าโรงเรียน เด็กจะถูกทำลายศักยภาพ

โดยเฉพาะเด็กเก่ง เด็กหัวดี ซึ่งจะเก่งมาจากธรรมชาติ จึงถูกพ่อแม่ ครู ชมว่าเก่งบ่อย ที่จนเกิด Fix mind set คือคิดว่าตัวเองเก่ง ทำให้เขาไม่รู้คุณค่าของความพยายาม เมื่อเจอสิ่งที่ยากขึ้น เขาจะละความ พยายามได้ง่าย การชมว่าเก่งเป็นเหมือนยาพิษฆ่าเด็ก ส่วนการชมที่ถูกต้องคือการชมความพยายามของเด็ก ชมความก้าวหน้า นี่คือหัวใจของการศึกษาในการที่จะทำให้เด็กได้ประโยชน์ในชีวิต

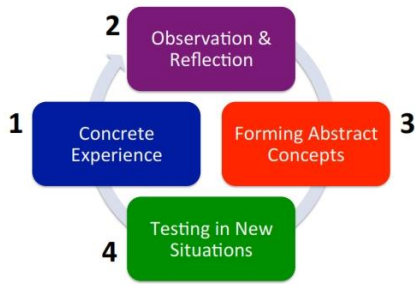
ที่นี้ผมมานั่งคิดดู อาจไม่เฉพาะเด็ก กระทั่งคนแก่ก็มี
 Fix mind set ได้ ส่วน Growth mind set มาจากหลายสิ่ง
 อย่างเพื่อนผมคนหนึ่งที่เคยเก่งไม่เคยเก่งเลย แต่ทุกวันนี้เขา
 ประสบความสำเร็จ เพราะเขาเป็นคนที่ไม่ละความพยายาม
 อดทน ไม่ท้อถอย

หัวใจคือการเรียนรู้จากการปฏิบัติ PBL คือการ
 เรียนรู้จากการปฏิบัติ PLC เป็นการเรียนรู้จากการรวมกลุ่ม
 จิตตะศึกษา เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นประจำ วงจรการเรียนรู้จากการปฏิบัติเริ่มจาก การปฏิบัติจริงผ่าน
 ประสบการณ์ตรง (Concrete Experience) แล้วสังเกต (Observation) แล้ว (Reflect) ตรงนี้สำคัญที่สุด การศึกษา
 ไทยไม่ได้ให้คุณค่าของการฝึกสังเกต ทั้งที่หัวใจสำคัญที่สุดคือขั้นตอนนี้ เมื่อไปผ่านประสบการณ์ใด ใครที่

Fixed Mindset	Growth Mindset
<ul style="list-style-type: none"> • ผู้บริโภค • ใช้ • เอา • ทำตามสูตร/มาตรฐาน • ความสบาย 	<ul style="list-style-type: none"> • ผู้ผลิต • สร้าง • ให้ • คิดวิธีการใหม่ๆ • ใต้ฝึกฝน

เรียนรู้จากการปฏิบัติ Adult Learning

Student Learning = AL + Scaffolding

สังเกตเห็นประสบการณ์สำคัญ ซึ่งบางเรื่องเป็นเรื่องเล็กน้อย เป็นรายละเอียดปลีกย่อย เป็นจุดที่คนมองข้ามไป และนำไปใช้ประโยชน์ต่อได้ ที่สำคัญที่สุดที่ทำให้คนเก่งหรือไม่เก่ง แต่การศึกษาที่บอกให้คนท่องจำแล้วให้ความรู้สำเร็จรูปแก่เด็กนั้นไม่มีส่วนนี้เลย เพราะเด็กต้องเชื่อแล้วจำไว้ แต่การเรียนรู้จาก PBL PLC จิตตะศึกษา

เรียนรู้จากการปฏิบัติต้องสังเกตด้วย ทั้งภายนอกและภายในใจตัวเอง ในทางจิตวิทยาการศึกษาด้าน Neuro Science เรียกว่า Intomation เป็นข้อมูลข่าวสารที่เข้ามาสู่สมอง แล้วไตร่ตรองทบทวน ทำความเข้าใจ ตีความ (Reflect) ก็ได้ออกมาเป็นแนวความคิดที่เป็นนามธรรม แล้วนำไปทดลองใช้ในบริบทใหม่ กิจกรรมใหม่ ได้ผลเป็นอย่างไรก็เกิดเป็นประสบการณ์ใหม่ และเกิดเป็นวงจรเช่นนี้เรื่อยไป การเรียนรู้แบบนี้ใช้ได้กับทุกวัย แต่เฉพาะในเด็กนั้นต้องมีตัวช่วยด้วย ซึ่งตัวช่วยดังกล่าวคือ “ครู” ทำหน้าที่ตั้งโจทย์ คอยประเมิน ให้ข้อเสนอแนะแก่เด็ก ซึ่งถ้าเราเข้าใจวงจรนี้แล้วทุกอย่างจะง่ายหมด

การเรียนรู้เกิดขึ้นจากการกระทำ แต่การกระทำ อาจไม่เกิดการเรียนรู้เลยก็เป็นได้ ถ้าไม่ได้ตามด้วยการไตร่ตรองทบทวน แม้จะเกิดการเรียนรู้แต่ก็เป็นแบบผิวเผิน ไม่ลึกซึ้ง จะให้เข้าใจลึกซึ้งและเชื่อมโยงต้องตามด้วยการไตร่ตรอง หรือภาษา KM คือ AAR ซึ่งเป็น Group

Reflection ซึ่ง Reflection ทำได้สารพัดแบบ หัวใจสำคัญที่สุดคือ การตั้งคำถามจากการสังเกต แล้วอาจตั้งทฤษฎีกับทุกเรื่อง ถูก-ผิดไม่รู้ แต่อย่างน้อยเป็นการบริหารวิธีคิด อีกอันหนึ่งที่ผมคิดว่าเป็นสุดยอดของ Reflect คือคิดแบบไม่คิด ใช้ Intivition ปัญญาญาณ งานของผมหลายชิ้นมีคนมาถามว่าคิดได้อย่างไร คำตอบคือผมไม่คิด ที่จริงเกิดจากเราคิดอย่างไรก็คิดไม่ออก จึงไปนอนทำใจให้สบาย พอดี 4 ตื่น

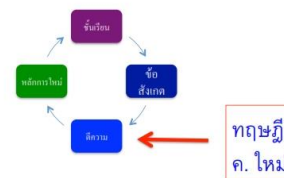
ขึ้นมาก็นึกออก แล้วรีบจด และวิธี Reflect ยังมีอีกเยอะ ลองไปคิดกันดู เป้าหมายทั้งหมด เพื่อเรียนรู้จากการปฏิบัติ เพื่อให้เข้าใจว่าที่ปฏิบัติแล้วสังเกตได้อย่างนั้นบอกอะไรเรา แท้จริงแล้วมนุษย์เป็นสัตว์ฉลาด แต่ถูกวัฒนธรรม

Reflecting

ช่วยให้เกิดการไตร่ตรองสะท้อนคิดที่ลึกและเชื่อมโยงโดย

- ตั้งคำถาม
- ตั้งทฤษฎี
- ให้เหตุผล
- ตีความ
- วิเคราะห์
- สังเคราะห์
- คิดนอกกรอบ
- ใช้ปัญญาญาณ (Intuition)

ยกระดับผลลัพธ์ของการปฏิบัติ

ต้องอ่านหนังสือ/ค้นคว้า

ลำดับชั้นครอบงำ ผมจึงบอกว่ากระทรวงศึกษาธิการต้องเปลี่ยนวัฒนธรรมนี้ให้ได้ ซึ่งวัฒนธรรมนี้มีเกือบทุกที่ในประเทศไทย ดังนั้นต้องเปลี่ยน

ยืนยันผลลัพธ์ของการปฏิบัติ

ด้วยการวิจัย เช่น case – control trial

ผลงานวิชาการ ข้อเสนอแนะนโยบาย

ปฏิบัติการศึกษาแห่งศตวรรษที่ ๒๑

- ใช้ PBL, PLC, Contemplative Education ถูกต้องแล้ว ปรับรายละเอียดตามบริบทของนักเรียนเป็นหลัก
- ใช้ INN ถูกต้องแล้ว เน้นความสัมพันธ์แนวราบ
- เสนอให้ “เขื่อนอุบลฯ” ด้วยสามเหลี่ยม ยอดบนคือความรู้
- ยกระดับตนเองด้วย Transformative Learning = Action + Critical Reflection
- สร้างความรู้จากการปฏิบัติ ด้วยการวิจัย

การปฏิบัติในชั้นเรียน มีข้อสังเกต แล้วตีความ แล้วนำไปสร้างเป็นหลักการใหม่ และนำไปใช้ในโรงเรียน ผมคิดว่าสิ่งที่วงการศึกษาดังกล่าวต้องการมากคือความรู้และทฤษฎีใหม่นอกจากเรียนจากการปฏิบัติแล้ว เราต้องเรียนจากผู้อื่น สร้างแนวความคิดจากการอ่านหนังสือ ไม่เช่นนั้นความคิดเราจะวนอยู่ที่เดิม หลังการปฏิบัติแล้วต้องมี “การวิจัย” ด้วย เพื่อยืนยันผลของการปฏิบัติ ทำให้คนอื่นเชื่อ

สรุปเราต้องการเปลี่ยนแปลงการศึกษาครั้งใหญ่ ยืนยันว่า PBL PLC จิตตะศึกษาเป็นวิธีที่ถูกต้อง และใช้เครือข่ายแนวราบในการร่วมมือกันทำงาน อีกอย่างคือผู้บริหารและครูต้องยกระดับตนเองในเรื่องการเรียนรู้จากการปฏิบัติ และต้องมีพลังในการเรียนรู้ และความน่าเชื่อถือจากหลักฐานด้วย

////////////////////////////////////